Oświadczenie złożone
przez senator Ewę Monikę Kaliszuk
na 58. posiedzeniu Senatu
w dniu 7 maja 2026 r.

Oświadczenie skierowane do minister zdrowia Jolanty Sobierańskiej-Grendy

Szanowna Pani Minister!

W związku z wejściem w życie rozporządzenia ministra zdrowia z dnia 16 lutego 2026 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach, pragnę wyrazić uznanie dla działań Ministerstwa Zdrowia mających na celu poprawę jakości żywienia dzieci i młodzieży oraz ograniczenie dostępności produktów mogących przyczyniać się do rozwoju chorób dietozależnych. Wzmacnianie ochrony zdrowia dzieci i młodzieży, w szczególności w kontekście narastającego problemu nadwagi i otyłości oraz nadmiernego spożycia cukrów wolnych, należy ocenić jako społecznie pożądane i zgodne z rekomendacjami zdrowia publicznego.

Jednocześnie analiza publicznie dostępnych interpretacji prawnych oraz głosy ekspertów wskazują, że skuteczność tego typu regulacji zależy nie tylko od jej deklarowanego celu, lecz także od precyzji konstrukcji norm prawnych, ich praktycznej egzekwowalności oraz odporności na obchodzenie poprzez formalne spełnianie wymogów przy jednoczesnym zachowaniu cech produktu niepożądanych z perspektywy zdrowotnej. W debacie pojawiają się w szczególności pytania dotyczące tego, czy obecny model prawny – oparty m.in. na kryteriach odnoszących się do dodatku cukrów lub substancji słodzących – w pełni zabezpiecza deklarowany cel zdrowotny. Dochodzi bowiem do sytuacji, gdy produkt formalnie spełnia wymogi, lecz ogółem zawiera znaczące ilości cukrów pochodzących z innych składników, takich jak np. soki, koncentraty czy inne źródła naturalnie występujących cukrów wolnych.

Wątpliwości te wydają się istotne również z punktu widzenia przejrzystości systemu nadzoru i jego praktycznego stosowania, zwłaszcza jeśli ocena zgodności produktu z prawem może wymagać określenia nie tylko jego składu końcowego, lecz także technologicznego celu zastosowania określonych składników. W praktyce może to rodzić pytania o jednoznaczność kryteriów kontrolnych oraz o skuteczność ochrony przed rozwiązaniami, które formalnie są z nimi zgodne, lecz mogą osłabiać zdrowotny sens regulacji.

Mając na uwadze potrzebę zapewnienia maksymalnej skuteczności przyjętych przepisów, zwracam się do pani minister z prośbą o odpowiedzi na następujące pytania.

1. Czy na etapie prac legislacyjnych przeprowadzono szczegółową analizę prawną oraz ocenę skutków regulacji dotyczącą ryzyka występowania produktów formalnie zgodnych z rozporządzeniem, lecz zawierających podwyższoną całkowitą ilość cukrów?

2. Czy Ministerstwo Zdrowia analizowało zasadność zastosowania bardziej jednolitego kryterium dopuszczalności napojów, opartego bezpośrednio na maksymalnej zawartości cukrów ogółem (np. 1 g na 100 ml), niezależnie od ich pochodzenia, jako rozwiązania potencjalnie bardziej przejrzystego, prostszego do skontrolowania i łatwiejszego w egzekucji?

3. W jaki sposób organy nadzoru będą w praktyce oceniały zgodność produktów z rozporządzeniem w przypadkach granicznych, gdy formalna zgodność z kategorią produktu może nie odpowiadać w pełni celowi zdrowotnemu regulacji?

4. Czy przewidziano system monitoringu rynku szkolnego, który po wejściu w życie nowych przepisów pozwalałby na analizę rzeczywistego składu produktów oferowanych dzieciom i młodzieży, w tym całkowitej zawartości cukrów?

5. Czy po określonym czasie obowiązywania rozporządzenia planowana jest ocena ex post jego skuteczności? Mam tu na myśli analizę, czy nowe przepisy rzeczywiście ograniczyły dostępność produktów o wysokiej zawartości cukrów, czy też wymagają one dalszego doprecyzowania.

6. Czy ministerstwo rozważa możliwość przyszłej nowelizacji przepisów, jeśli praktyka rynkowa lub doświadczenia organów kontrolnych wykażą istnienie luk osłabiających zdrowotny cel regulacji?

Jestem przekonana, że skuteczna polityka zdrowotna państwa wymaga nie tylko podejmowania potrzebnych działań legislacyjnych, lecz także stałej oceny ich efektywności, przejrzystości oraz odporności na niezamierzone luki interpretacyjne. Dlatego też niniejsze oświadczenie traktuję nie jako podważenie kierunku

przyjętych zmian, lecz jako wyraz troski o ich możliwie najwyższą skuteczność, spójność oraz zgodność z nadrzędnym celem, jakim pozostaje realna ochrona zdrowia dzieci i młodzieży.

Ewa Monika Kaliszuk
senator RP